

הלכות ברבית הפרות סימן ריא

246 באר הגולה

(י) המין שרגיל להיות חביב עליו. (יא) אפילו אם עתה חפץ במין השני: ב (ג) וילקחם ב"ם אם היה מין אחד חביב לו יותר, בין שברכותיהם שוות בין שאינם שוות, בין שיש בהם ממין שבעה בין שאין בהם ממין שבעה, (יב) מקדים החביב לו אז (יג) באותה שעה. * ואם אינו רוצה בזה יותר מבזה, אם יש ביניהם משכעת המינים מברך עליו תחלה: ג 'הביאו לפניו דבר שברכתו' בורא פרי העץ' ודבר שברכתו 'שהפל', (יד) 'בורא פרי העץ' (ז) קודמת. (טו) שהיא חשוכה. שאינה פוטרת אלא דבר אחד.

באר היטב

(ג) וילקחם ב"ם. כתב הש"ס: לענין הלכה אין כאן שום חשש, דבכל הדברים יש לו על מה לסמוך, דאם ברכות שוות ויש מין ד', מי שרוצה לקח המין ד' ולפטר השני מברכה שפיר עבד כו' וכפסק הרא"ש, ואם ירצה לקח השני החביב עליו ולפטר המין ד' שפיר עבד כו' כדפסק וכפסק הרמב"ם, ואם אין ביניהם מין ד' פשוטא דשפיר יעשה לקח החביב.

באר הגולה

דעה ראשונה היא דעת איתא חזקתא (הוא הרא"ש וחדושי ראב"ה על ברכות, ואפשר שגם דעת רש"י כן, וענין בזה בחוספות, דבור המתחיל אכל, ויבדלנו באב"ה שפולקיס בדעת רש"י בזה), ודעה שניה היא דעת הרבה ראשונים, הלא הוא דעת רב האי גאון, הובא בחדושי הרשב"א, וגם דעת הר"ח והרי"ף כפי מה שפירשם שם בדברי ראב"ה, דלפירושם דעת עולה הוא דבאין ברכותיהן שוות לכלי עלמא חביב עדיף, וכן הוא גמ"ס דעת התוספות ורובנו יונה והרשב"א, וגם נזכר לצדף דעת הרמב"ם והעומדים בפשיטא דסבירא להו גמ"ס דחביב עדיף, אלא דהם סבירא להו אפילו בשפרכותיהן שוות גמ"ס חביב עדיף ממין שבעה, ועל-פל-פנים באין ברכותיהן שוות מסתבא ודאי הנוכל לצרף דעתם, וענין ב"ה שגם הוא כתב דהעך למעשה בדעה זו שהיא דעת רב הפוסקים, וכן משמע מהגמ"א. ענין שם. ודע דבאליה רבה הביא שיטה אחרת. דגם באין ברכותן שוות מין שבעה קודם, ויבדל כן למעשה משום דהרבה פוסקים קומי בפשיטא זו (וגם משום דפרי העץ חשיב מפרי האדמה, בדעת ב"ה). ולענינה דעמי למעשה טוב יותר לנהוג בדעת האחרונים בזה דחביב עדיף, דאף שהאליה רבה הביא הרבה ראשונים דסבירא להו כדפי' והיה דמין שבעה עדיף אף באין ברכותיהן שוות. לצמית זה יש עוד הרבה ראשונים דסבירא להו דאף בברכותיהן שוות גמ"ס הלכה כרבנן דאזלינן בחר חביב, הלא הנה רב האי גאון והראב"ה (כמו שפירשם ברשב"א ובהגהות מנחת) והרמב"ם והאשכנזי וקאדור ורוע (וענין שם שהביא שגם הרי"ף סבירא להו דכן) והרע"ב והרא"ה בספר התנחוף ובחדושי על הרי"ף, ועל-פל-פנים נזכר לצדף דעתם באין ברכותיהן שוות ליתר הרבה פוסקים דסבירא להו דאזלינן בחר חביב. אכן אם הנה גמ"ס היה חביב עליו תמיד, בורא יותר טוב לברך עליו אף שעה חביב עליו יותר הצנן, כפסק השולחן-ערוך וזהו נקרא חביב: ואפילו אם תמיד היה חביב עליו הצנן אף עתה חביב עליו הנה, נראה דיותר טוב לברך על הנה: אחד, מצד הרבה פוסקים שהובא באליה רבה דסבירא להו דתמיד מין שבעה עדיף ממצעל החביב, ועוד, הא דעת הרמב"ם דחביב נקרא מה שהוא עתה חביב עליו, וכן משמע דעת האור ורוע דכתב דחביב הוא מה שהוא מתאנה לאכלו, ענין שם (ואף דבשולחן-ערוך פסק בדעת תלמידיו רבנו יונה ורא"ש, מפל מקום נזכר לצדף דעתן לזה), וגם נזכר לצדף דעת הרא"ש (שהבאתי למעלה) דסבירא להו דבאין ברכותיהן שוות יוכל לברך על איתא ששעה ולא אזלינן כלל בחר חביב, והיא דעה הא' שבשולחן-ערוך. מכל הלין טעמי נראה דיותר טוב שיכרך על הנה חביב עליו, ואפשר עוד לומר, דאפילו בסתם פרי עץ ופרי אדמה גמ"ס אם הפרי-עץ חביב עליו עתה יברך עליו אף שתמיד חביב עליו הפרי-אדמה, משום דנצטרף דעת ב"ה שחזקא בפעם ג, וגם הרמב"ם דסבירא להו ששניה גמ"ס חביב וגם הרא"ש הנ"ל, וכן כתב החי"א; אכן אם הפרי-אדמה תמיד חביב עליו יותר וגם עתה, נראה שטוב יותר לנהוג למעשה בדעת האחרונים שברך עליו תחלה, בדעה הראשונה שבפעם ג ולא ב"ה שגם שהיא דעת המשא-אמרים שם, ודלא באליה רבה הנ"ל שפוטרי פסק השולחן-ערוך: * ואם אינו רוצה וכו', משכעת המינין וכו'.

שער הצינן

דמעך הדין קומא לן בדעה שניה שבפעם א חביב עדיף אפילו ממין שבעה, ממילא כל-שכן דשלם עדיף מנה (דהא שלם עדיף אפילו מחביב), או אולי יש לומר בהפך, דהא דקומא לן ששלם עדיף מחביב הנה בשפרכותיהן שוות וכן לפטור בברכתו, אכל בשאין ברכותיהן שוות, בין דקומא לן בזה דאפילו ממין שבעה חביב עדיף, אם-כן כל-שכן עדיף משלם, ודעו מפעולת מין שבעה, וצריך עיון. וראיתי בגדול-החיים בסוף אורח כי שפסק דשלם עדיף אפילו מחביב ומין שבעה, ורוצה לומר, בשאין ברכותיהן שוות, ואפרי-העץ ופרי-האדמה קאי, ענין שם, ולא אדע ראיתו לזה (ומה שכתב שם בפסקא "אף שהגמ"א אברהם כתב וכו' והו' לדעת הרא"ש דפסק כדפי' והנה", לא אדע איזה פסק כדפי' והנה באין ברכותיהן שוות, ואי רוצה לומר בברכותיהן שוות, לפי סיס "אכל למאי דקומא לן כדפסק וכו'", הא בשולחן-ערוך נזכר דעה הראשונה בסתמא. ואולי מה שכתב 'הרא"ש' צריך לומר 'ראשונים' (דגם ראשונים דסבירא להו דתלכה כדפי' והנה אפילו באין ברכותיהן שוות), ורוצה לומר, לדידהו יתנה (שן) דמג"א אברהם אפילו באין ברכותיהן שוות, אכל לדין דפסקינו בשולחן-ערוך דבאין ברכותיהן שוות חביב עדיף וכו', ומפל מקום עדיף צריך ציון: (י) דהרמב"ם בסוף חזקתא: (י) הרמב"ם בפעם ג ודבר כמה פוסקים כמה שהבאתי בראשונה לשון הפשוטה לשון המשנה, דעל מה שירצה הנה שרוצה בו עכשיו שכתב הר"א בפעם גמ"ס: (ז) אף דדעת הרמב"ם דפסק כדפסק דחביב עדיף גמ"ס לאו דעת חזקתא היא, כמו שהבאתי בראשונה, מפל מקום רב הפוסקים קומי בפשיטא דהרמב"ם דפסק כדפי' והנה, ענין ב"ה יוסף, וגם האליה רבה הביא חבל ראשונים דקומי בפשיטא זו, ועל-פל-פנים יש לנו לאחז דבריהם בברכתן שוות, וכן הוא סמימת השולחן-ערוך והאחרונים, ודלא כפ"ו שהשוה להלכה שתי הדעות, ועל-כן כתב שאף שיעשה שפיר עבד: (ט) וכן הוא הדין לענין פרי-האדמה. וכתב הפרי-מגדים: דאפילו אם תדבר שברכתו 'שהפל' הוא גם ממין שבעה, כגון דיבשא דתמרי, אפילו תבי פרי-האדמה עדיף:

הלכות ברכת הפרות סימן ריא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק טו]

דברכת 'בורא פרי העץ' מברכת טפי על אינה מברכת⁽¹²⁾.

(12) ובטעם החשיבות של ברכה מבוררת יותר מברכה כוללת, ביאר הלבוש (כאן) מפני שהברכה המיוחדת מרבה בשבחיו של ה' יותר מהכוללת, שהרי היא מורה על ההשגחה פרטית שה' יתברך משגיח על בריותיו בדבר זה המיוחד בשבח ועילוי יותר להחיות בו כל חי.

[משנ"ב ס"ק יט]

כל הקידם⁽¹³⁾ וכו', וכל המקדם בפסוק הוא יותר חשוב מהמאחר⁽¹⁴⁾.

(13) לגבי פת שעורים ופת כוסמין, כתב בשו"ע לעיל (סי' קסח ס"ד) שמברך על של שעורים כיון שהם ממין שבעה, אף אם הכוסמין יפים, וביאר במשנ"ב שם (ס"ק יב) שאף שכוסמין נחשבים גם כן בכלל שבעת המינים, שהרי הם מין חיטים, מ"מ אינם מפורשים בהדיא בפסוק של שבעת המינים, ולכן שעורים חשובים יותר מהם. וכתב עוד (שם ס"ק יג), שאם יש לפניו כוסמין ושיפון, ששניהם אינם מפורשים בפסוק, כוסמין עדיפים כיון שהם מין חטים, וראה להלן ס"ק לד.

(14) ואף שלכאורה אין ראייה מכך שהוא מוקדם בפסוק שיש להקדימו גם לענין ברכה, שהרי צריך לכתוב את כולם ובעל כרחך צריך להקדים את אחד מהם, כתב הטורי אבן (חגיגה יב, ב) שכיון שהפסוק ב'ארץ' שני, על כרחך הוא כדי להקדים. כמבואר כאן שהמוקדם לארץ קדם, וזו הראיה שהפסוק בא להקדים [וראה שיעורי הגר"ש אלישיב ברכות עמ' תמו בשם ה'לשם שבו ואחלמה'].

[משנ"ב ס"ק נג]

הינה, אפילו ליתים⁽¹⁵⁾.

(15) ואפילו אם הידחים חביבים עליו, כתב להלן (ס"ק לה) שברכת 'בורא פרי הגפן' קודמת.

[משנ"ב ס"ק נד]

שגם ברכת 'בורא מיני מזונות' היא ברכה מברכת⁽¹⁶⁾ כמו ברכת היין, והרי היא קודמת ליין בקרא⁽¹⁷⁾.

(16) אמנם לענין אם בירך 'בורא מיני מזונות' על שאר דברים, כתב

בביה"ל לעיל (סי' קסז ס"י ד"ה במקום) שברכת 'בורא מיני מזונות' היא ברכה כוללת כמו ברכת 'שהכל', ויוצא בה על כל דבר, משום שכל דבר מיון זיין [לבד ממים ומלח].

(17) ומאחר שברכת מזונות קודמת לברכת היין, כתב הקצוש"ע (סי' נה ס"ד) שהמקדש ואחר כך אוכל מזונות צריך לכסות את המזונות בשעת הקידוש, וכמו שכתב השו"ע לקמן (סי' רעא ס"ט) שיש לכסות את הפת בשעת הקידוש, וטעם הדבר הובא במשנ"ב (שם ס"ק מא) בשם הירושלמי, שלא יראה הפת את בושטו שאין מקדשים עליו אלא על היין, אף שיש לו דין קדימה בשאר מקומות.

[משנ"ב שם]

דאף קסמין ושבילת-שועל ופפון, מזון הנעשה מהן גם-כן קודמין ליין⁽¹⁸⁾.

(18) ואם יש לפניו מעשה קדירה ממין דגן [כגון אטריות] ופת הבאה בכיסנין, כתב הקצות השלחן (סי' נד בדה"ש ס"ק ו) שהפת הבאה בכיסנין קודמת, כיון שמועיל בה קביעות סעודה כדי לברך המוציא [וציין לדברי השריע הרב (סדר ברכת הנהנין פ"ט אות ז)]. דעת הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי חט"ו עמ' עד הע' ב) שלא נמצא דבר זה בפוסקים, אף שיש סברא בדבר.

[משנ"ב ס"ק נה]

אכל הלבוש כתב דברכת 'בורא מיני מזונות' היא קודמת לכל, וכן הסכימו הרבה אחרונים⁽¹⁹⁾.

(19) וכן הכריע בשו"ת אגרות משה (אור"ח ח"ה סי' כ ס"ק יג) כלבוש.

[שעה"צ ס"ק טז]

דברכתו היא 'שהכל'⁽²⁰⁾.

(20) וכן לענין שכר משעורים, כתב המג"א לעיל (סי' קפב ס"ק ב) שאינו נחשב בכלל שבעת המינים [ושלא כבי"ח שהביא שם].

וכן באופן שיש לפניו פרי מרוסק [שאין הפרי ניכר ומשום כך ברכתו 'שהכל', ראה שו"ע לעיל סי' רב ס"ז ובמשנ"ב ס"ק מב]. הורה הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי חט"ו עמ' עד ס"ק ד) שאין לו מעלת מין שבעה, מפני שמעלה זו היא רק כשהפרי שלם ושמו עליו אך לא כשהוא מרוסק.

הלכות ברפת הפרות סימן ריא

כבר

באר הגולה

ח רש"י וקרי"ף
ט הרא"ש בשם
צ רמב"ם
כ טור בשם פ"ג
קישור פוסקים

(טז) *וכן 'בורא פרי האדמה' ו'שהכל'. 'בורא פרי האדמה' קודמת. ואם הביאו לפניו פרי העץ ופרי האדמה, (יז) 'איתנה מהם שירצה בקדים, (יח) 'וליש אומרים ש'בורא פרי העץ' (ה) קודם: ד' (יט) 'כל הקודם (ו) בפסוק 'ארץ חטה ושערה' (כ) *קודם לברכה, (כא) 'וארץ' בתרא הפסיק הענינו, וכל הסמוך לו חשוב מהמאחר ממנו 'ארץ' קמא. הלכך (כב) תמרים קודמים לענבים. שהם שני 'ארץ' בתרא וזה שלישי 'ארץ' קמא: הנה ודוקא שאוכל ענבים כמות שהם, אבל אם עשה מהם זין שקובע ברכה לעצמו, 'בורא פרי הגפן' חשובה והיא קודמת לברך עליו (כג) תחלה, אבל מעשה קדוה מתמשת מיני דגן (כד) היא חשובה יותר מברכת הנין. כל הנאמר סמוך 'ארץ' קמא קודם למה שנאמר סמוך 'ארץ' (ו) בתרא, (כה) לאחר שישנה לו בסמיכה 'ארץ' (טו): ה' כהא דחטה ושערה קודמים, ודוקא כשעשה מהם (כו) תבשיל או פת, אבל הבוסס חטה,

באר היטב

שהוא פרי האדמה כיון שהוא מד' מינין, וכן משמע בסמ"ק וקראנטי, וכן מלשון דברי תוספות ברכות מא ד"ה מיתבי, ומתקן ש"א שהגיה ברוס' לא יבד לנה, ע"ש: (י) בפסוק, לתקנים איני בשנייהם תביכים בשנה: (י) בתרא.

באר הגולה

כגון צנון וזית, תלוי בשתי הדעות שהובאו בסעיף א. ולפי מה שכתבנו שם בפשט בירוחה ודלקה כחשאי אומרים שם דגם באין ברכותיהן שוות שהם גם כן דין קרימה, ממילא אם אין מעלה חסבי, בודאי אולין בסר מין שבעה: * וכן 'בורא פרי האדמה' ו'שהכל'. כתב האלה רבה בשם השל"ה, דאין יפה מה שעושין התמרים לשנותהו לפנייהם יין שנין וינין כרמית מפורת שברכתו 'בורא פרי האדמה' או 'בורא פרי העץ'. והם מברכין על היין שרף תחלה 'שהכל', והוא כתב להצדיק מהגם, דשקלים משום דמתחלה אינם מתארים לאכל כלל המיני-מקצת, והם כמי שאינו רוצה לאכל עצמו דשקל ה, דוק אחר שחית היין שרף תפצים לאכלו, וינין זה נמצא בבית-יוסף. ומכל מקום נכון לנהוג לברך מקדם על המקצת לעולם, דאחר-כך לפעמים אין לחשב רק לטפל בשבא להפגי רק חריפות השתיה ואינו רוצה בעצם באכילתו, ובמבאר בסיון ריב, ועין שם כמה שכתבתי במשנה בירוחה סיון-קטן ה לענין מוקצת עם יין שרף: * קודם לברכה. האחרונים נתקשו, והא לעיל בסעיף א פתח המסחר דעה ראשונה שכתב אותה בסתמא, דכשצין ברכותיהן שוות על איתנה שירצה וברך, ואין כאן קצות קרימה אפילו היה הקצת משבצת הפינין, וכאן סתם דכל הקודם בפסוק קדם לברכה, ה' דחשים קודמין לשאר הפינים של פרי העץ אף דאין ברכותן שוות ודבר הרא"ש והטור בעצמן קשים מאד, שהם הדעה ראשונה שסעיף א, ואפילו הכי הביאו גם דבר זה דכל הקודם (כו). ועין ביח ומגן-אברהם מה שכתבו בזה. וסגור"א בסעיף קטן טו הביא דברי פלמידי רבנו יונה דמיקים הא דחשים קודמין, ודוקא בעשה מהן תבשיל דחשוב ביותר, ולכן שיך להקדים נגד כל הפינים, וכן משמע מאלה רבה וכן כתב בספר בית-מאיר. ואף דבר הרא"ש והטור דחשים לפי כל הפרטים, אכן דברי השלחן ערוך אפסור לפרש כן, וכמו

שנשפכתה בן ארץ-ישראל הוא רק בגמר פרי, וכן כל כהאי גוונא: (כא) 'וארץ' בתרא. וכן הוא סדר המקרא: 'ארץ חטה ושערה וגפן ויתנה ורמון, ארץ זית שמן ודבש', ומ'ארץ' שבאמצע הוי התחלת סדר, וכל הסמוך לו חשוב יותר מהמאחר ש'ארץ' קמא: (כב) תמרים קודמין. דבש שבקרא הוא תמרים שיוצא מהן דבש [כ"ן]: (כג) תחלה. הינו, אפילו (יג) לזיתים^(טז) שהיא ראשונה 'ארץ' בתרא: (כד) היא חשובה. שגם ברכת 'בורא מיני מזונות' (יד) היא ברכה מברכה^(טז) כמו ברכת הנין, ודבר היא קודמת לזין פקרא^(יז). ונקט הרמ"א 'מתמשת מיני דגן'. להשמיענו דאף פסמין ושבילת-שועל ושפון, מוזן הנעשה מהן גם כן קודמין לזיתים^(יח). (טו) דהם גם כן בכלל חטים ושערים: (כה) לאחר שישנה וברך. מלשון זה משמע דחשים ושערים קודמין הוא רק מהנשנה להן בסמיכה 'ארץ', כמו חטים לזיתים ושערים לרבש [שהוא תמרים], אבל (טו) שעורים [הינו מוזן הנעשה מהן, כמו שמפרש בסעיף ה] לזיתים לא; אבל הלכות פתח דברכת 'בורא מיני מזונות' היא קודמת לכל, וכן הספיקו הרבה אחרונים^(יט): ה' (כו) תבשיל או פת. והם קודמים לשאר מינים אף אם הם תביכים אצלו יותר:

שער הציון

(י) ט"ז בסעיף-קטן ב ומגן-אברהם בסוף חסמין, ובאלה רבה הביא בשם הרבה פוסקים שסבירא להו כהאי-אומרים הנה דפרי-העץ הוא קודם: (יא) כן משמע ממגן-אברהם בסוף חסמין ומפרי-מגדים בסעיף-קטן ד, והנה כששניהם תביכים עליו בשנה. ונדע דכל זה הוא לפי מה שהסמנו במשנה בירוחה סיון-קטן ט דלקה כהאי-אומרים, ע"ש, הא לדעה הראשונה אין שום מעלה בתביב ומין שבעה נגד חברו דשאין ברכותיהן שוות, ואם כן יוכל לברך תחלה על התפוח אף שאינו מין שבעה. והנה בבאר הגולה הרא"ש משמע לכאורה דעתו, דהתוספות מודים לפסק הפ"ג אי טיב' הנקרא לענין קליות וספוח דחפוח קודם, אכן קאלה רבה הביא ראיה סברתה ולא כמגן-אברהם שכתב בשם הפ"ג, אלא דגם הפ"ג מודה דקליות חטה קודם לספוח, ע"ש: (יב) אחרונים, וכן מבאר בדבריהם בהפוסקים דפסקו ברבי יהודה ולא אולין פתח תביב, דקדמת תפוח עדיף. ודע, דלדעת הרמב"ם תנזר בסעיף ב יתה גם כן דוקא בשניהם תביכים בשנה, הא אם אחד תביב יותר, תביב עדיף אף שהוא מאחר, כן כתב הפרי-יוסף והפגן-אברהם בסעיף-קטן ה וכן משמע מהגרי"א [ואף שבפרי-מגדים וכן בגנה-שלום רצו לומר, דלפי מה שכתב הפגן-אברהם בסעיף-קטן ב נראה דגם לדעת הרמב"ם מירי בכל גוונא, כבר דחה זה במאמר-מודי, ע"ש, והקצת אחר, דכל הני דאוחים בשטת הרמב"ם ודלקה ברכונו, הלא מהם נב האי גאון [המבאר בנשכ"א] והאשכול והארז ודע, כתבו בהדיא דמימא דכל המקצת בפסוק וכו' מירי דוקא בשפלים תביכים אצלו בשנה: (יג) טור: (יד) כגן-אברהם: (טו) עין סוף חסמין: (טז) כגן-אברהם. והנה מגן-אברהם וט"ז עדיף משום הכי דזיתים קודמין ל'בורא מיני מזונות' של שעורים, אבל בספר אבן-העזר ומאמר-מריכי פסקי כהלכות ד'בורא מיני מזונות' של שעורים קודם, וכן מצדו בספר בית-מאיר וכן במגן-אברהם כהחלוקה שכתבתי. ולענין קליות של שעורים וזיתים, בודאי דזיתים קודמין, לפי מה שפסק הרמב"א לעיל בסיון דח סיון ד בהגיה דברכתו היא 'שהכל'^(כז), עין שם:

הלכות ברכת הפרות סימן ריא

באר הגולה 248

ל שם

שברכתו 'בורא פרי האדמה'. (כו) **אינה קודמת לברכת 'בורא פרי העץ' :** הגה ברכת 'המוציא' (כח) קודמת לברכת (ס) 'בורא מיני מזונות' וכל-שכן לשאר ברכות (אגור), ואף-על-פי (כט) שהדבר השני חשוב (ל) או חביב עליו (נרן) יש לדקדק מדברי הגהות-ממנוני פירק ט ומסמ"ק שהביא הטור וכל-כו ובית-יוסף בשם רמב"ם). וכל הא דאמרינן דאחר קודם לחברו הניו שרוצה לאכל משניהם לכן יש להקדים החביב או החשוב, אבל (לא) אם אינו רוצה לאכל (ט) [ט] משניהם אינו מברך רק על זה שרוצה לאכל, אף-על-פי שגם השני מנח לפניו (תחמת הדשן כי"ל א). וכל זה דצריך להקדים הניו דוקא לכתחלה, אבל אם עבר וברך על השני, אם הברכות שוות יוצא ואין צריך לחזור ולברך על זה שהיה לו להקדים, (לב) *ובלבד שיהא דעתו גם-כן (לג) *עליו (י) בברכתו (כ"י ס"ר ר"ר ובהו חסימן בשם רשב"א): ו' להניח לפניו תבשיל מקמח בסמין ושבבלת-שוועל

באר היטב

ותנת קדם לשעורה אף בפעולה קרנה דשעורה, עין מ"א ט"ז: (ס) במ"מ. אפלו הלחם משעורים ומיני מזונות מחטים, ע"ה: (ט) משניהם. ואפלו רוצה לאכל משניהם אף שלא הביא חביב א"צ להמתין עליו, כ"י מ"א. ובשם-באין לפניו מרקחת שהיא פרי האדמה או פה"ע ויין-שרף, מברך תחלה על הפרקחת אפלו אם הי"ש חביב עליו, ואם גם לעקידה שם יברך עליו תחלה במ"מ, ופשוט הוא, ע"ה ע"ז. סדר הפעולות: המוציא, במ"מ על חטים, בפ"ה, וזת, במ"מ על שעורים, גפן תאנה ורמון, בפ"ה ובפ"ה ע קורמין לשהלל; בפ"ה ובפ"ה אפלו חביבים אוליין בחר מין ד', והמקדים בסוג קודם: שניהם אינן מין ד' יש להקדים פה"ע. ולענין חביב, אגן בני אשכנז נמשכין אחר הרא"ש שהמין הנגלל להיות חביב וכמ"ש כ"א, ואם שניהם חביבים אוליין אחר אינו שחפץ עמה כמ"ש הרמב"ם, מ"א, ונרן ט"ז ס"ק א. וברכת אכילה ושתיה קודמת לריס. הנה לפניו יין ותבשיל שיעורים וזת צ"ע מה יעשה, והא יין קודם לזת ושעורים קודמין ליין וזת קודם לשעורים כמ"ש בס"ק ז ע"ש, מ"א [ובספר אליה רבה פסק דברך אמתבשיל של שעורים תחלה ואח"כ אינן וזת, והביא ראיה לדבריו, ע"ה]: (י) בברכתו. ואפלו היו שניהם לפניו בענין שיתכפן בפרוש לפטור, דאינו בדין שיתפטר מי שאינו

שערי תשובה

[ט] משניהם. ע"ה ט. ומ"ש שנסתפק המ"א בהנה לפניו יין ותבשיל וזת, כתב בפמ"א ח"י: מש"ס דובכים דף צ דבניא דעוף ועולת בהמה ומעשר אינה קודם, מוכח בברכת היין שהיא חשובה היא קודמת ואח"כ מברך על הזית ואח"כ על התבשיל של שעורים, ע"ש, וכ"כ בבר"י בשם פ"ה רמב"ם, וכתב שמי שברך בראש גזזה לא נמצא שם ואולי ט"ס הוא. וע"ה דמית מירושלמי פ"ג דהוריות, הנה שם פ"ה כ"ה, וכתב שם בשם פ"ה רמב"ם שם ירצה להוציא אחר מהמיתם לפניו יוצא היין, ומיתו יברך לברך מ"ב דף במ"מ על שעורים, גפן תאנה ורמון, בפ"ה ובפ"ה ע קורמין לשהלל; בפ"ה ובפ"ה אפלו חביבים אוליין בחר מין ד', והמקדים בסוג קודם: שניהם אינן מין ד' יש להקדים פה"ע. ולענין חביב, אגן בני אשכנז נמשכין אחר הרא"ש שהמין הנגלל להיות חביב וכמ"ש כ"א, ואם שניהם חביבים אוליין אחר אינו שחפץ עמה כמ"ש הרמב"ם, מ"א, ונרן ט"ז ס"ק א. וברכת אכילה ושתיה קודמת לריס. הנה לפניו יין ותבשיל שיעורים וזת צ"ע מה יעשה, והא יין קודם לזת ושעורים קודמין ליין וזת קודם לשעורים כמ"ש בס"ק ז ע"ש, מ"א [ובספר אליה רבה פסק דברך אמתבשיל של שעורים תחלה ואח"כ אינן וזת, והביא ראיה לדבריו, ע"ה]: (י) בברכתו. ואפלו היו שניהם לפניו בענין שיתכפן בפרוש לפטור, דאינו בדין שיתפטר מי שאינו

משנה ברורה

(כו) **אינה קודמת וכו'.** אלא 'בורא פרי העץ' תקדים. ומשמע במגן-אברהם, דדוקא אם הפרי-העץ חביב יותר אצלו אז הוא קודם אף שהוא מאחר בקרא, אבל אם שניהם חביבים בשניה חטה קודמת. אכן בבאור הגר"א משמע, דלפי מה שמבאר לעיל בסעף א דהביא שאין ברכותיהן שוות לא אוליין כלל בחר מין שבעה, (ח) היא הדין הכא לא אוליין כלל בחר מקדם, ועל אינה שירצה דברך תחלה^(א). ומפל מקום אם החטה חביבה יותר אצלו, מסתברא דברך עליה תחלה, דגם שם הלכה כהמש"אומרים דחביב קודם, כמו שכתבנו שם: (כח) **קודמת לברכת 'בורא מיני מזונות'**^(ב). פרוש, בגוף שיש שלחן ערוך לפניו לאכל פת, וגם רוצה לאכל לחמניות דברכתו 'בורא מיני מזונות', ואפלו כשאוכלן בתוך הסעודה [נגון (יח) שבלילתן רבה ואוכלן לתענוג ולא לשבע, וכדלעיל בסימן קסח סעיף ח], מצוה שיטל ידיו ויברך 'המוציא' תחלה על הפת^(ג), דברכת 'המוציא' חשובה, ואחר-כך יברך 'בורא מיני מזונות' על הלחמניות; דאי מיר בשרא תבשילין, בלאו טעמא דברכת 'המוציא' דצריך לברך תחלה על הפת ולפטור ממילא את התבשיל, דאי יברך תחלה על התבשיל, נמצא גורם ברכה שאינה צריכה ואסור^(ד) [מ"א]: (כט) **שהדבר השני חשוב** (יט) **בפעם יותר מהדבר הראשון:** (ל) **או חביב עליו.** רוצה לומר, שבאמת אינו חשוב יותר מהראשון, אף בענין זה חביב יותר, ופשוט דהיה הדין אם הוא חביב וחשוב ביותר: (לא) **אם אינו רוצה.** ואפלו רוצה לאכל משניהם (כ) אף שלא הביאו צדין החביב לפניו, אין צריך להמתין^(ה): (לב) **ובלבד שיהא דעתו ככו'.** ואפלו (כא) היה שניהם לפניו בשעת ברכה, בענין שיתכפן לו (כג) בפרוש לפטור^(ו), דאינו בדין שיתפטר מי שאינו חשוב את החשוב דרך גנרא אלא בקנה, אבל אם ברוך על החשוב, פוטר את שאינו חשוב אפלו לא נתכפן בפרוש לפטור, כיון שהיה מנח לפניו על השלחן בשעת ברכה; ואם הביאו לו אחר שכתב כלה המין הראשון, צריך לחזור ולברך, ואם הביאו לו אחר שכתב אכל עדין לא כלה אכילתו, יש דעות בפוסקים, וספק ברכות להקל וכל זה מבאר בסימן רז, עין שם באחרונים ובמשנה ברורה סעיף-קטן ב), וכתחלה מבאר שם ברמ"א דיש לזהר לכוין לפטור את אשר הביאו לו אחר-כך^(ז): (לג) **עליו בברכתו.** ואם היה מנח לפניו אחריו וזת, אף דאחריו היה חביב עליו יותר, קומא לן לעיל בסעף א דמברך על הזית שהוא ממין שבעה, ונפטור ממילא אף בסתמא האחריו, ואם הוא ברוך על האחריו בסתמא, לא נפטור הזית [כ"י בשם רשב"א]. ומפל מקום לפי מה שהבאנו שם בבאור הלכה הרבה ראשונים דסבירא להו גם-כן פדעת הרמב"ם המוכא שם בסעף ב, דחביב עדיף אף לגבי מין שבעה, והי דלכתחלה בודאי טוב לנהוג פדעה הראשונה שהיא סתמית ולברך על הזית, מפל מקום בדיעבד שברך על החביב, פדעת הרמב"ם וסיפתו, לכאורה בודאי לא יסור ויברך על הזית, דלשיטתם היא ברכה לבטלה, ויברך בהם שם ה"ט דמאן דצביר בקטבים גם-כן

שער הציון

(י) והפגן-אברהם אולי לשיטתו בסעף-קטן ב דסבירא לה שם דיש להקל בזה, דכיון ששניהם ממין שבעה, וחזוין דהקרא אקדמה, אגן נמי מקדמין. וכעין זה כתב גם ה"ט ג, ב"א ג, ע"ש. אכן לפי מה שכתב הרשב"א, דצ"ל-פרטוף לא מיר הנקרא בקוסס כלל, לא שרף כלל סבותם, וכלא הכי היא סבה מחדשת נגד שארי פוסקים. ובאה רק לתרץ דברי הטור, עין שם במגן-אברהם, לכן לא חש לה הגר"א: (יח) מחצית-השלל: (ט) ומה שכתב לקמח בהג"ה "או התשובה", רוצה לומר שהוא ממין שבעה שהוא בפעם חביב יותר, וקאן לא יכליך לפרש כן, דבר ברכת 'המוציא' בודאי היא ממין שבעה: (י) מגן-אברהם ושא, והוא הדין לענין קרימת מין שבעה: (כא) בית-יוסף, מגן-אברהם: (כג) וזה מהני אפלו לא היה לפניו המין השני החשוב בשעת ברכה, עין בית-יוסף, ופשוט:

